

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան դիմել 10 րուբլ, կես տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպեկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմյանց նվիրագրատուն մէջ:
Օտարաբարդացիքը դիմում են ուղղակի
Դիմումները. Редакция «Маск»

Խմբագրատունը ըստ է առաջին 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տոնօրերից):
Յայտարարումները ընդունվում է ամեն լիզուով:
Յայտարարումները ընդունվում են
խորհրդակցութեամբ 2 կոպեկով:

ԲՈՎԱՆԳԱՌԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Շամախուց:
Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ազգային ժողով. ձրանախա: Ազգային: Աւարտ: Ունեցաւ: —ԽԱՌՆ ԼՈՐԻՔԻ. —ՀԵՌԱՅԻՐՆԵՐ. —ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ԲԱՆԱՍԻՐԱՅԱՆ. Նամակ Թիֆլիսից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱՒՈՒՑ

Յուլիսի 29-ին

Ամեն մի հասարակութիւն, ամեն մի ժողովուրդ փոքր ի շատէ զգաց իր պակասութիւնները, իր մտաւոր հիւանդութիւնները, հասկացաւ լուսաւորութեան նպատակը զանազան միջոցների կառուցանելու անհրաժեշտութիւնը, բայց մեզանից —շամախեցիներին: Թէ Շամախին ունի շատ պակասութիւններ —անհրաժեշտ ճշմարտութիւն է. օրինակ՝ նա զուրկ է հասարակական կենսից, ուր դեռ փակւած է ասիական գերդաստանական կեանքի նեղ շրջանում, նա չունի մի ժողովրդական, որ հաւաքվելով խօսէին, դատէին քաղաքի կամ ազգի շահերն ու պակասութիւններն զերարեքալ իրերի վրա. չունի երեսնապէս ներկայացուցիչներ տալու մշտական մի բեմ, չունի բարեգործական նպատակով հիմնված մի ընկերութիւն: Իսկ թէ քննու միջոցն այժմ հայ-պարսկական թերթերում այդ պակասութիւնները արտայայտող մի նամակ չերկաց —որովհետեւ

ԲԱՆԱՍԻՐԱՅԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՖԼԻՍԻՑԻՑ

Կ. Պոլիս, 26 յուլիս 81

Ուրեմն աչքերնուս առջեւ բերենք 1876-ի վերջերը. նախակրթարան մը Ալիւր գիւղը, նախակրթարան մը Հաճն, Կիլիկիոյ մէջ. իսկ 81-ին, քնն չափ փոփոխուած: Եւ քնն զգուար տարիներ անցուցինք, մեծ պատերազմ մը, մեծ սով մը և Թիւրքիոյ անանկութիւնը: Այս երեք աղէտները բաւական էին ոչնչացնելու ընկերութիւնը, եթէ նա կենսական ոյժ մը չը պարտէր, նախքան իր մէջ: Կ. Պոլիս կիլիկիցիները կըսէին, Միացեալ ընկերութիւնը —աշխարհ կըսէին, և իրաւունքն ալ ունէին, զի Կ. Պոլիս քնն կը տեսնէին, գրասենեակ մը, քանի մը երիտասարդներ: Երբ պատերազմի դաշտին մէջ ընդհանուր հրամանատարին վրանը մտնէր քնն կը տեսնէր, քնն մը թուղթ, քանի մը պաշտօնագիրներ, աղէկ կը չափէին տեսած գործերնին: Ընկերութեան գործերը տեսնել ուղղորդելը թող իր թան անոր վարձարան բացած գիւղերը, զոն կը տեսնէին թէ քնն տարրերով ինչ կա գիւղացւոց մէջ այսօր և քանի մը տարի առաջ, (եթէ տեսած ըլլային), կամ թէ դպրոց բացուած և չը բացուած գիւղերուն մէջ, ընկերութիւնը օրըստօրէ ամեն կողմ նախակրթարաններուն թիւը բազմացնելու հետաւորութեամբ է:

Ինչ պիտի ըլլայ եթէ նպատակներն դադրին: Անշուշտ դպրոցները կը փակուին, վարձարանները ետ կուգան: Ալ ձեռք կը թողուի մտածել թէ այդ յուսանաւորութեան օր մը պիտի ըլլայ այդ օրը Հայաստանի և Կիլիկիոյ համար. քնն ցրտութիւն մը պիտի տիրէ ընդհանուր հայոց մէջ: Արդարեւ Միացեալ-ընկերութիւնը եթէ Հայաստանի կրթութեան կեդրոն մը, հայկական միութեան մ'ալ կեդրոն մ'է: Այդ հայկական միութիւնը չունի այն և գործով հաստատուած է: Հնդկաստանէն, Ամերիկայէն, Ռուսիայէն, Բուսանէն

տեղւոյս գործնիքից օմանք զբաղված են անձնական շահերով և ոմանք չեն կտանում թշնամիների ու խոչնդոտների թիւը բազմապատկելու, բաժնատանքի, որում շամախեցիները մասնագետներ են, նիւթ դառնալու, բայց եւ թողնելով մեր ունեցած իրը թէ լուսաւորութեան նպատակով միջոցները, մի հարկանցի հայկացի կը ձեռնարկէ միջին մէկի վրա: Շամախին ունի 1870 թվականի անմոռանալի երիտասարդներից հաստատված մի մասնադարան, ուր կայ մօտ 2300 զրքեր և ստացվում են մի քանի հայ և ուսուցիչները: Այդ զրքերը, որոնց վրա զանազան երևելի հեղինակներ ժամանակի պահանջները ներկի համեմատ գտնել են իրանց բարոյական և մտաւոր ոյժերը նոր սերունդի միտքը այլ ալ օգտակար տեղեկութիւններով հարստացնելու, նրա դիտելու հասկացողութեան հորիզոնը լայնացնելու մեղ համար նշանակութիւն չունեն: —Գրանք գետեղված են սենեակում, ուր եթէ անձրեկ ժամանակ ներկայանաւ, կը տեսնես լճակներ, կղզիներ, ծոցեր և այլն:

Անեական ներքուստ իր միջին քանի մի երկու երեք ոտանի աթոռներով զարդարված է փոշով, զրքերը մեր հոգեւոր կերակուրը, մեր մշակութիւնը, անձրեկից խառնուրդով պատելի վրա ստեղծել են բուսել: Ակամայ մարդ հարցնում է. քննու այդ տխուր տեսարանը չէ դարձնում իր վրա մասնադարանի ընկերութեան անդամների կամ այլ երիտասարդների ուղղորդութիւնը, քննու չէ տանում նրանց խիղճը, էստեթիկական ըզրգացումը, եթէ վերջինից նշոյլ անգամ էլ ունենալու կը պատասխանեմ. Երբ նրանք միասին

նիայեն, Մանչեսթրէն, Բարիլէն, Վիեննայէն, Պերլինէն գրեթէ ամեն կողմէ, ուր որ հայ մը կայ, յարաբերութիւն մը կայ անկէ Միացեալ-ընկերութեան հետ, նպատակ մը կայ անկէ ի Հայաստան խրկելու: Միացեալ-ընկերութեան հիւստիսիւ գիր և քան հայք համադրախոսութիւն մը կըստանանք: Եւ ամեն մտքեր զէպի Հայաստան կողմը: —Մեր ազգային պատմութեան մէջ այս երկուքը պատմաւոր էջ մը կը գրուէ: Կննու ցարդ կրօնքը միայն եղած էր որ բարոյական կերպով կը կառավարէր հայ ժողովուրդը և միութեան կապ մը եղած էր անոնց մէջ: Սա կայն այդ կապը սրբափ սկսած է թուլնալ, այդ բարոյական իշխանութիւնը քնն չափ իր զօրութիւնը կորուսած է: —Կրօնական բաժանումներ, կեկեղեցական զլոյսը բազմութիւն, և դիտութիւնը որ մտքերը համազօրելով պրոտին ալ կը պաշտեն, այդ զօրութիւնը բաւական տկարացուցած են: Մեր կեկեղեցին սրտի և հոգեւոր հետ կը խօսի, բայց ուրիշ հեղինակութիւն մը, որ մտքի հետ կը խօսի ապագային մէջ, աւելի մեծ գործ տեսնելու կոչուած է: —Արեւմտեան քնն պատեւաբանները որ եւրոպական ազգաց զանազան դասերը իրարու մէջ կը մղեն ժողովուրդի կրթութիւնը իրենց ձեռքի մէջ անցնելու համար: Մեր մէջ ատեն մը վանքերու ձեռքն էր այդ կրթութիւնը, և քննու կըսէր նոր սերունդին նոր դաժաւարներու մէկ ներկայացուցիչը զոն 19-դ դարու վերջերը հայ ազգը Վարապազ վանուց զաները զարնելու պարտաւոր է, դատաւոր մուրաւոր համար: —Այսօր աշխարհականաց ձեռքը անցած է այդ կրթութեան հոգը և մեծամասնութիւնը Միացեալ ընկերութեանց ամբողջութեամբ է, այնպէս որ մտաւոր ապագայի մը մէջ այդ ընկերութիւնը Հայաստանի ու Թիֆլիսից կրթութեան, հետաւոր ժողովուրդին, բազմապէս տեղը պիտի ըլլայ: Ընկերութիւնը ժամանակին հետ կընթանայ, ուստի քնն նոր ժամանակաց նոր դաժաւարներէ երկիւղ չունի, զի անոնցմէ ծնած է: Ո՛ւր պիտի գտնէր մարմին մը որոյ առջև անհրկիւղ խոնարհի հայը որ իւր և լուսաւորելը երբեք չուզէր մոռնալ, հայը՝ որ ս. Պապին կը խնդրէր, հայը՝ որ

մի օր մասնադարան ժողովեցին, մի կամ երկու ժամ վերադառնալ աթոռների վրա նստանային, այն սենեակի վնասակար օղը ծծեցին, անձրեկի փոսած գրքերը թղթաբեցին, որ մասնադարանի դռնը վիճակը նրանց ուղղորդութեան արժանանար: Մասնադարանի գտնելը ըստ կանոնադրութեան բայց են շարժական երեք անգամ. ամեն մի անհատ իրաւունք ունի վերցնել ընթերցանութեան համար գրքեր, առաջին երկու չորեքը, և ուրբաթ օրերը գրեթէ բոլորովին չէ բացվում, իսկ կիրակի օրերը —մասամբ այն էլ գալիս են ոչ աւել 4—5 անձինք, հաշվելով և գրագահը, որը զուգէ արժան չը համարելով այցելել մի այսպիսի դժբախտ մասնադարան: ՂԸԼ խաւարապէս բացակայ է գտնվում, ուղարկելով իր փոքր երեխայ-կոքորը: Ամբողջ երբեք չէ շահվում, չէ հետաքրքրվում դրա գրքերով, լրագիրներով, ապա քնն են անում հայ-վաճառականները և պաշտօնեաները իրանց աղատ ժամանակ, ով գիտէ...

Արդեօք դրանք լաւ չէին անի անգործ մնալու, փողոցներում անպատակ թափառելու, սրա նրա ծաղրաբանելու, բարձրակրթ, այս ու այն անբարոյականութեան վրա տաք տաք դատաւորութիւններ տալու տեղ՝ պարագլխին ընթերցանութեամբ, որով կը զարգացնէին իրանց մտաւորական, բարոյական ու նիւթական ոյժերը: Վերջացնելով խօսքս եւ խորհուրդ կը տամ մասնադարանի ընկերութեան անդամներին ապահովել մասնադարանի վիճակը կամ տեղափոխել ուրիշ տեղ, կամ նորոգել տանիքը, որով կաղաւթէին գրքերը փոխուց-փոխաւոր: Իսկ Շամախու հայերէն կարգալ գրել իմացողներից կը խնդրեմ

միայն ս. Հոգիէն ներշնչուել կուզէ, հայը՝ որ ինքզինքը լիթրէի աշակերտ կը հաշակէ: —Հա՛յրք ինչ կլիմայի տակ ալ ըլլան, որ տեղութեան ալ հպատակ, իրենց կրօնական համոզումները ինչ ալ ըլլան, անհրկիւղ կրնան յարիւ Միացեալ ընկերութեան:

Միջին ցարդ խօսեցանք այն մեծ ծառայութեանց վրայ որ ընկերութիւնը կրթութեան անհրաժեշտութեան անուղղակի կը մատուցանէ աղբին, նորա վերականգնման մեծ գործնի մէջ. բնական է որ պէտք է մանրամասնութեանց ալ մտնենք, ցայց տանք կրթութեան եղանակները, ինչպէս լաւ կողմերը, նոյնպէս մեղի պակասութեանց կողմերը: Բայց արդէն ուրիշ քանի մը վրայ ալ ուրիշ առեն: Պիտի խնդրենք ուսուսանողները իրենց քննադատութիւններով, իրենց խորհուրդներով լուսաւորեն ընկերութիւնը. ամենքս միասին եթէ բարոյապէս և նիւթապէս աջակցենք Միացեալ ընկերութեան, այն ատեն չուրիշ պիտի կրնանք մեր նպատակին հասնել: Կը մնայ նաև կրթաւոր կէտ մը թէ կրթութեան հետ միասին արհեստներն քննու պիտի առաջ տանենք Հայաստանի մէջ, Հայաստանի տնտեսական վիճակի բարոյաբանը քննու պիտի աշխատենք: Մեր յարգելի բարեկամ ու յիկողութեանի մասնաճիւղն է այս, մինք ալ պիտի համարձակենք շատերու կարծեաց թաղանթները ըլլալ (Մշակ) մէջ, կը յուսանք որ պիտի խորհուրդներ յարցուցած կենսական խնդիրը լաւ մը ուսումնասիրելով ամեն կողմէ, կրնանք գոհացուցիչ արդիւնքներ ձեռք բերել:

Ինչ տեղեկութիւններ որ ունիք Միացեալ ընկերութեան վրայ, և ինչոր այս միջանի տղերքն ալ կերակայ, անոր պաշտօնը մեծ է ազգի մէջ: Սակայն ամեն գործի մէջ գործի գլուխ գտնուողներն կարծում են իրենց ընկերութեան մը յարցումները: Պէտք է տեսնել թէ այժմ Միացեալ ընկերութեանց ղեկավարները իրենց բարձր պաշտօնին արժանաւոր են: —Ընկերութիւն մը եթէ մէկ երկու հոգիի վրայ կայացած

այսուհետեւ յաճախել միշտ մասնադարանը, որը որոշ ժամանակներին բայց կը լինի, քանի որ գրագահը, որ շուտով կընտրվի, յուսով ենք բարեխղճմտաբար կը կատարէ իր պաշտօնը: Այնտեղ բոլորը, գրանց թուում և երկու կամ երեք երիտասարդներ, որոնք իրանց տաճկական անբարոյական խօսակցութիւններով ու խօսքերով քնն չեն խանգարի գործի յառաջադիմութեան, սիրով և փափագով կարգաւոր լրագիրներ կը ճանաչեն ժամանակակից պարզութեան պարտքը, կը ծանօթանան ազգի պակասութիւններին հետ, կաշխատեն կարեաց չափ ուղղել վերջինները, — և տուն վերադառնալիս կը վերցնեն գրքեր իրանց պարագ ժամերը ընթերցանութեամբ անցկացնելու:

Ս.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՐԻՔԻ

ՄՕԶԳՕԿԻՑ մեղ գրում են: «Երկրքի վրա երեքսն զիսաւոր աստղը մեր ժողովուրդի մէջ մեծ երկիւղ է գցել: Ունենք ասում էին՝ դա ժամատախտի նշան է, միւսները թէ աշխարհը պէտք է վերջանայ: Աւելի էլ սարսափեց ժողովուրդը, երբ տեղիս ուսաց «Терскія Облостныя Вѣдомости» լրագրում գրվեցաւ մի լուր թէ աշխարհը պէտք է վերջանայ դեկտեմբեր ամսին: Ժողովուրդը վճռեց դիմել Գէորգ արքայիկոյնին, նրանից զիսաւոր աստղի մասին ճիշդ բացատրութիւն ստանալու համար:

Մեղ պատմում են, որ Արաւ-թուամանում նո-

ւրաց անհինն է. Միացեալ ընկերութիւնը այսպէս չեն, մեծամասնութիւն մը կայ որ լաւ կը հակէ և կաշխատի որ ընկերութեան արատ մը չը գայ ու ընկերութիւնը անվրէպ իր նպատակները գործադրութեանը գիտէ: —Իրաւ է որ Կ. Պոլիս հայոց վրայ լաւ գաղափար մը չունի, և ես ալ անոնց փաստաբանը ըլլալու դիտաւորութիւն չունեմ, սակայն մէկ կէտ մը ձեռ ուղղորդութեանը պէտք է գրաւէ: Աւանդութիւն մը եղած է մեր մէջ թէ քանի մը հայեր մէկ տեղ եկած ժամանակներ երբեք չեն կրնար կարծիքներ համաձայնեցնել, կամ պարզ խօսելով, անմիաբան կը մնան: Այդ քննուցէ կըլլայ որ ճիշդ տարի է այս երիտասարդները միաբան կը գործեն. ամենքը առանձին վարժարաններէ ելած են, որը Կ. Պոլիս, որը Վիեննայի, որը Բարիլ, որը Գերմանիա, քնն գիտնաւ: —Ասոնք առանձին խումբեր էին, միաբանեցան մէկ եղան և միջին ցարդ միաբան կընթանան: Այսուհետեւ որ դժուարութիւնները անցան, ալ փոստը չը կայ որ անմիաբան ըլլան: Այս միաբանութիւնը բաւական է ցայց տալու, որ Կ. Պոլիս երիտասարդները որոշ նպատակի մը հասնելու համար աշխատած ըլլալին գիտնալով, ամեն գոհողութիւն կընեն: Ռուսաստանի հայերն մեղմ աւելի աղէկ գիտնալու են թէ քնն ըսել է միաբանիլ ու ընկերութիւն կազմել և գործել:

Այս կէտին վրայ այսչափ բաւական սեպկելով անցնենք խնդրոյն:

Ընկերութիւնը նախորդ վարչութիւն մը ունէր, որուն անդամները լաւ դիտաւորութիւններ ունէին և ընկերութեան օգտակար ըլլալու փափագ, սակայն այլ է փափագ ունենալ, այլ է կարեւար: Ընկերութեան անդամաց մեծամասնութիւնը տեսաւ որ Թորոնտէն Բիւրդի վարչութիւնը չէ ըմբռնած ընկերութեան ոգին, նրա պատակին մեծութիւնը, և թէ նեղ չըլանակի մը մէջ կուզէ ամբողջել նորա գործունէութիւնը: Մենք ալ անոնցմէ էինք որ սկիզբը մեծամեծ յայտեր գրէրք այդ վարչութեան վրայ, որոյ անգամայն մի քանին կը ճանչնայինք թէ գործի մէջ շատ կարող են: Գործադրարար վարչութիւնը իր ամբողջութեամբը անձեռնհաս գտնուեցաւ,

ընդունաւ երեւցաւ մի վայրենի մարդ։ Նա եկած է մօտակայ անտառներէն, կատարեալապէս մերկ է և ամբողջ մարմինը և երեսը մազով է ծածկված։ Նրա վրա փորձեցին հազցնել շորերը, բայց նա պատուեց այդ շորերը։ Նա չէ կարող խօսել, բայց միայն անխմտ հնչեցնել և արտասանում և յայտնի չէ թէ ինչ ազդուեցան է պատկանում այդ վայրենին։

Պ. Յովհաննէս Աթմասեան Երևանից, խնդրում է մեզ յայտնել հետեւեալը։ Վաթիքի խեղճ թիւ և Մեկնադէպէի Հայ-Կիւն գրուածներէն ուսաց լեզուով թարգմանութիւնները պատրաստ են և ձեռագրի մէջ ցանկացողներին կը ծախվեն։ Ձեռագիրները մաքուր են արտագրված և միայն խեղճ թիւ արտագրութեան համար եղել է 40 ըտել ծախս։ Թարգմանութիւններէն արժանաւորութեան համար կարող է երաշխաւոր լինել նոյն հեղինակի Ձաւալէ դղիւն իմ թարգմանութիւնս, որ ապագայիցս «Тѣпл. Вѣстн.» լրագրում, կարծեմ 1878 թիւին։ Յիշեալ թարգմանութիւնները գնել, կամ սպել ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել ինձ իրանց պայմաններով այսպէս։ «Риванъ, Иоаннесу Атанасянцъ»։

Ա.Լ.ՔԱՆԱՆԻՐԱՊՈՒՅՑ մեզ գրում են որ ինտերկաները հայոց դպրոցներէ տեսուչ պ. Արքիմոնդոմ Յովհաննիսեանցի դէմ շարունակվում են։ Ինտերկաների ղեկավարը ուսուցիչ Հայրապետ Ղուկասեանցն է։ Դա իրան ինչպէս երեւում է, նպատակ է դրել վայր գցել տեսչին նրա պաշտօնից։ Ղուկասեանցի վարմունքը ամենամեղմաբար և խայտառակ վարմունքն է, ինչպէս վկայում է մեր թղթակցը։

Մեզ հաղորդում են Ալեքսանդրապոլից հետեւեալ տեղեկութիւնները։ «Յանքերը այս տարի լաւ են, անձրեւները կանոնաւոր, եղանակը հով է և քաղաքիս փոշին պակաս է։ Սպասում ենք առատ հունձի։ Եւստով գարին կը քաղվի։ Ուտեիքներէ պակասութիւն լինելով, հացի գինը յանկարծ բարձրացաւ 1 ր. 60 կօպէկից մինչև 2 ր. 20 կ., և գուցէ աւելի էլ կը բարձրանայ, եթէ Երևանից և Ռոմիկից ավելի չը հասցնվի։ Բաղարում գրեթէ չէ ճարպում աշիւրը. խորհուրդ

անդամներէն ոմանք առանձին առանձին կարող էին։—Ուստի հարկ եղաւ այդ վարչութիւնը փոխել։ Դժուարութիւն չունին rara avis-ը գտնելու։ Պ. Չերազ մի քանի օր էր որ Անգղիայէն վերադարձած էր և ամիսուն աչքերն ի նա յարեցան։— Սակայն դժուարութիւնը հոս էր որ Պ. Չերազը համոզելն դիւրին չէր։ Հարկ չէ ըսել թէ քիչ արդիւնքներ ունէր։ Յունուարի ցուրտ դիշները, ամեն դժուարութեանց յաղթելով, ձիւն է և անձրեւ ծեծուած կերթային երիտասարդը Չերազն համոզելու։ Անհաւատն էր։ Այն ժամանակ աւելի սպառնական լեզուով խօսուեցաւ։ Յայց տրուեցաւ իրեն թէ ինքն ապատ չէ իրեն եղած հրաւերը մերժել, ինքն որ միութիւնը ընդունաւ համար պարագլուխներէն մին եղաւ և շատ դժուարութիւններ յարգանս և ի սէր իրեն հարթուեցան, ինքն պարտաւոր է իր ծառայութիւններ ընկերութեան մատուցանել։ Ուր ուրեմն պ. Չերազ յանձնառու եղաւ, և մայիս 17/29-ին պաշտօնական ձեռնարկութիւններն կատարուելով քուէներն ամփոփուեցան պ. Չերազի վրայ։ Այդ ընտրութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառած է, և պատրիարք սրբազանը սուսկնել եղաւ որ իր օրհնութեանցը հետ մէկ տեղ իր հարկաւորութիւններն իրկեց պ. Չերազի։— Ազգ. ժողովոյ նախագահ պ. Մերիէ-էմ-գուլի, Միացեալ ընկերութեան նախագահ պ. Ալթին-Տիւրքի, Տօթթ. Փնշումալեան և ընկերութեան ուրիշ անդամներ անձինք մեծապէս զոհ էին, զի իրենք ալ Չերազ կերպով օչխատեցան այս գործին։

Պ. Չերազը արդէն հանրածնոթ է։ Ազգ. ինքնօրինութեան խնդրոյն մէջ իր կատարած պաշտօններով ցոյց տուաւ թէ ճարտար է, խոհեմ և ազէկ մտածող։ Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ այս օրերս տեղի ունեցած կարեւոր վիճաբանութիւններն ակնեւ կընեն թէ պ. Չերազ որպիսի յաջողած է իւր պաշտօնին մէջ։— Պ. Չերազը, հեղինակ Աղգային Դաստիարակ ութ թիւն գրքին, ցոյց տուած է թէ կրթական հարցերու մէջ ինչ լայն գաղափարներ ունի, իւր գրական փորձերէն կը տեսնուի թէ վեհ ոգի մը, աներկիւղ բնութիւն մը, ազնիւ սիրտ

ենք տալիս վաճառականներին շուտով ուղարկել ավելորդ Մեզ անհասկանալի պատճառով տակաւն ամեն բանի վրա բարձր մնաց. միայն 9 կօպէկ է և չէ ծախվում. մորթած մսի մեծ մասը օրերով մնում է այս ամսվայ չորերին։»

ՇԱՄԱԽՈՒՅՑ մեզ գրում են։ «Մեր հաշտարար դատաւոր Սեդէյ Նիկիտիչ Սարգսեանց թողեց Շամախի, փոխադրվելով նոյն պաշտօնով Երևան։ Ամբողջ քաղաքը ափսոսում է իր յարգած հաշտարար դատաւորի հեռանալու մասին։ Ներքին ամենքս սիրում էինք, որպէս մի անաչառ դատաւոր, մի վերին աստիճանի բարի և արդար մարդ։ Հասարակութիւնը նրանից հրաժարական տուելու ժամանակ հացկերթով տուեց նրան, որին ներկայ էին և տեղիւ բարձրաստիճան անձինք։ Ի նշան յարգանքի պ. Սարգսեանցին շամախեցիները ընծայեցին մի ոսկեայ շղթայ, որին կրելու համար առանձին հանրաթղթով թոյլտուութիւն խնդրեցին Ռիֆիկի դատաստանական պալատի նախագահին։»

ՇԱՄԱԽՈՒՅՑ մեզ գրում են։ «Յունիսի 14-ին վերադարձաւ Էջմիածնից Շամախու փոխարդ գեր. Թադէոս եպիսկոպոս իր վարդապետի հետ միասին։ Հաստատ ասում են որ սրբազանը երկու ամիս չափ մնալով Էջմիածնի մէջ, ոչ մի անգամ չը կարողացաւ ներկայանալ վեհափառին և միայն սինոդականներէ հետ տեսնվելով, վերադարձաւ Շամախի։ Անցեալ կիրակի եկեղեցում պատարագի ժամանակ գտնվում են միմյանց սրբազանը, իր վարդապետը, երկու քահանայներ և ժամկոչ։ Պատարագը վերջանալուց յետոյ սրբազանը խորհրդում է ժամկոչին ուր է ժողովուրդը։ Դառնալով ձեռքը պարզելով դէպի այն կողմը, որ գտնվում է հայ—աւետարանականների ժողովարանը, ասում է՝ ժողովուրդը այնտեղ քարոզ է լուծւում, սրբազան։»

Կիրակի յուլիսի 12-ին Արթուրեան թատրոնում լինելու է հաղբէն ներկայացուցին յօգուտ մի խեղճ ընտանիքի։ Խաղալու են Վինկիս լաքըլիմ թէ փուզը 4օմ. 3 գործ. Թարգ. Ղարաբողբեանցի և Պառաւանդեանի խրատը, վօր. 1 գործ. հեղ. հանգուցեալ Տէր-Գրիգորեանցի։

մը և մշակեալ միտք մը ունի. այդ գիրքը դիպրոցի գրասեղաններուն վրայ դրած է։— Եթէ մէկը պ. Չերազի գործերն կարդացած չըլլայ, զինքն ի մօտոյ ճանչցած չըլլայ, բայց և այնպէս միանգամ դնա տեսնելուն գեղեցիկ դադար մը կը ստանայ։ Երկայնահասակ երիտասարդ մը, թուր ու խարտեալ, համակիր սիրուն դէմք մը, խոնրակ և լուրջ, որ միշտ խորունկ կերպով մտածող միտք մը ցոյց կուտայ, անուշ և մեղաւ, մաղձիկ աչքեր որ կը յափշտակեն։ Ինքն համեղ և վերջին ատիճան կրթեալ, ընկերականութեան տեսակետով իրեն հետ տեսնուողներուն սիրուն ու միտքը միշտ գրաւած է։ Ան ապապէս բարոյապէս և ֆիզիկապէս գեղեցիկ օժտեալ երիտասարդն է որ Միացեալ ընկերութեանց ղեկավար կըլլայ։ Չը մոռնաք ըսել որ շատ անգամ ստիպեալ է իր գրելու ոճը քաղաքային ընել, որպէս զի ընդհանուր ժողովուրդէն դիւրաւ հասկցուի։— Ապագայն ցոյց պիտի տայ թէ պ. Չերազ իր պաշտօնակցաց ընտրութեան մէջ ձրջափ յաջողած է։— Ընկերութիւն մը որ տարեկան 4—50,000 ռուբլի ծախս մը ունի, այդ ծախսոց տնօրէնը պէտք էր կարգել այնպիսի անձ մը որ թէ առուուրէ գործը լաւ հասկնայ և թէ անուշ ու հ կասկածանաց իսկ տեղի չը տայ։ Պ. Չերազ այդ պաշտօնը յանձնեց պ. Յովհաննէս Կիւլպէնկեանի, որդի Կիւլպէնկեան պ. Սերովէի, ատենապետ Սովետից Գանձաժողովի։ Հիմայ այդ պատուաւոր անունը ամենքը գիտեն, ուստի խօսելն աւելորդ է։ Մատուց նորրեմի պ. տնօրէնը, արդէն ինքն ալ վաճառականական տան մը գլուխ է։

Դախուց հետ միասին ամենէն կարեւոր գործերէն մին ալ հասցիցէ գործն է։ Մտածել, խորհել, հասցիցի աղբիւրներ գտնել, զանազան ձեւեր աշխատել դիւրին գործ չէ։ Այդ աշխատութիւնն ալ յանձնուեցաւ ատենապետի կողմէ պ. Միտք Մանուկեանի։ Այս երիտասարդն ալ, ինչպէս պ. Կիւլպէնկեան, կեսարացի է, և կը վերաբերի կեսարացի վաճառականաց այն դասին, որը իրենց պատուովը, գործունէութեամբ պատիւ են հայ վաճառականաց։ Կրտսէն թէ Կ. Պօլտոյ հարստութիւնը հրեաներուն և կեսարացի հայ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Հինգշաբթի օր Ազգ. ժողովը նիստ ըրաւ ի Ղալաթիա ընդ նախագահութեամբ Ա. մեն. Ս. Պատրիարք Հօր և առժամեայ առնապետութեամբ Բ. Ղազարոսեան Է-Ֆէտիի։ Սոյն գումարման մէջ ժողովին գըլխաւոր աշխատութիւնքն եղան նորընտիր երեսփոխանաց վաւերացումը։

Մի քանի երեսփոխանք հարցում ուղղեցին Ղալաթիան ի մասին Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին որ Պատարագին մէջ Էջմիածնայ Ս. Կաթողիկոսին անուն չէր յիշատակած։

Որոշապէս չեմք գիտեր թէ նոյն յարգելի երեսփոխանաց նպատակն ինչ է, այսինքն, որ ի նպատակ կամ ընդդէմ է սոյն հարցումն, ի պաշտպանութիւն Մայր-Աթոռոյ իրաւունց, թէ ընդդէմ արարմանց Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին։

Խնդիրն եթէ Մայր-Աթոռոյ իրաւանց պաշտպանութեան վերայ է, պաշտպանութեան արժանի իրաւունքները քիչ չեն, իրաւունք, որք Ազգինն են, և հարկ է որ ազնիւ ալ ի նկատ առնուին, իսկ եթէ Էջմիածնայ Ս. Կաթողիկոսին անուն ոչ—յիշատակութեան խնդրէն անդին չանցնիր, այն ատեն կըսեմք.—պէտք չէ որ հապճեպով վճիռ արձակեմք, որովհետեւ ազոր մէջ յոյժ փափուկ և կենսական խնդիր մը կայ, որ պէտք է լուրջ ուշադրութեան առնուի։

Ազգային միութեան խնդիրն է այդ, որ փոքր բան մը չէ, շատ մեծ է, և ահա այս պարագայիս մէջ՝ ուղեք չուզենք, մեր առջեւ կեննէ։ Արդ համառօտ կերպով մը բացատրեմք մեր միտքը։

Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը Պատարագի ա-

վաճառականներուն պիտի մնայ։—Մանուկեանք մեծ, բազմաթիւ, հարուստ քրտախիւն են։ Հասցիցի պ. Տնօրէնը լաւ կաշխատի, յամառութեամբ և կերակայ այժմէն թէ ընկերութեան շատ արդիւնաւոր պիտի ըլլայ։—Հասցիցի և ծախուց կեդրոն եղող գանձը յանձնեց պ. Չերազ, Թօփալեան պ. Գէորգի խնամոցը, կիւլպէնի հայ վաճառականը, որոյ անունը «Վալիկ» ընկերացողաց ծանօթ ըլլալով է։—Իր աշխատութեամբ յառաջացած, պ. Թօփալեան այսօր հայ վաճառականաց գաստն մէջ նշանաւոր տեղ մը գրաւած է, օրըստօրէ կը յառաջանայ, և այսպիսի գանձապետ մը ունենալուն համար ընկերութիւնը դո՛ւ պէտք է ըլլայ։

Այսպէսով դրամական գործերն կը յանձնէ պ. Չերազ այնպիսի անձաց ձեռք, որք իրենց նիւթական վիճակովը, գործունէութեամբ և պատուովը ու և է փափագանաց տեղի չեն ձգեր։

Ընկերութեան մէջ հոգ տանելու կարեւոր աշխատութիւններէն մին ալ հաշուաւարութեան է։ Դասաւար, տեսուչներու, չէնքերու, կեղծումական ծախքերու, հասցիցներու, ծր մէկն ըսեմ վերաբերեալ գործողութեանց հսկել, կանոնաւոր տեսարաններու մէջ պայծառ կերպով արձանագրել, այնպէս որ հաշուաւարութիւնը ու և է քրեւնադատութեան տեղի չը տայ, շատ խնամոց արժանի աշխատութիւն մ'է։ Պ. Յովհաննէս Շնորհքեան, որ տեղւոյս մեծ դժամատուններէն միւսն մէջ հաշուաւարութեան պաշտօն կը վարէ, և այս ճիւղին մասնաւոր յարմարութիւններ ունի և մասնաւոր որ վաճառական գործոց մէջ ունեցած յատկութիւններն ծանօթ էին, թէպէտ ինք մեծ տարիք մը չունի, ընդհանուր հաշուաւար ընտրուեցաւ։

Ատենադպրի պաշտօնը ստանձնեց պ. Յովհաննէս Արշակունի։ Սոյն պարտնը Կիլիկեան ընկերութեան ոգին էր և ամբողջ Կիլիկեան լաւ կը ճանաչէ ու հոն մեծ ազդեցութիւն ունի։ Ընկերութեան մէջ գործոն դեր մը կատարած է միշտ, և Անգղիոյ մէջ ունեցած յարաբերութեամբ ուրիշ կերպերով ալ ազգին օգտակար եղած է։— Պ. Արշակունի վարչութեան պատուական աշակերտներէն մին է։

տեն Էջմիածնայ արդի Ս. Կաթողիկոսին առնուան յիշատակութիւնը չէ ըրեր. ասկէ չը հետեւի սակայն թէ Էջմիածնայ Աթոռին գերագահութիւնը չուզեր կամ չէ ուզեր ծանչել։

Գէորգ Դ. երկու նախորդաց՝ այն է, յիշատակաց արժանի հոգեւոյս Ներսէս Աշտարակեցիի և Մատթէոսի անուններն յիշատակել է։ Ինչու ապապէս ըրեր և ներկայ Ս. Կաթողիկոսը չէ յիշատակեր։

Ահա սոյն պարագային մէջ լինել կը թախտն խնդիրն.—աւասիկ.—Տ. Գէորգ Դ. հետեւեալ և անվաւեր կանուանէ զԿաթողիկոսութիւն Սոյն և իւր այս առնունումը կարճանագրէ նաեւ Մաշտոցին մէջ։

Գէորգ Դ. Ազգին Ընդհանրական Կաթողիկոսն է, ազոր ըսելիք չունիմք, բայց նորա սոսկ փառանքական դիտումներն և անձնական կարծիքներն Ազգին կամաց արտայայտութիւնքն և պաշտօնական կարծիքները չեն երբէք։

Այսպիսի կըսեմք, վասն զի ո՛ր ազգային եկեղեցական ընդհանուր ժողով այնպիսի հակազգային վճիռ ու որոշում մը տուաւ և ե՛րբ—բնաւ ոչ, և ապերոյք է ըսել թէ չը կրնար արուել իսկ, որովհետեւ ազգային և Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ոգւոյն և սկզբան հակառակ է բոլորովին։

Ուստի գործէն դատելով՝ կըսեմք, Էջմիածնայ Ս. Կաթողիկոսը պատասխանատու է, ըստ որում Ազգին և Եկեղեցւոյ մէջ պատակաւոր կը սեմանէ։ Հետեւապէս, Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին ըրածը լռելեայն ազդու բողոք մ'է ընդդէմ Էջմիածնայ արդի Ս. Կաթողիկոսին՝ որոյ ըրածն ինչպէս ըսինք, ազգային և եկեղեցւոյ ոգւոյն և սկզբան հակառակ է բոլորովին։

Լոյսի խմբագիրն ալ Ազգ. ժողովոյ վեր-

կրթութեան տնօրէնին պաշտօնի կարեւորութեան վրայ խօսելն աւելորդ է։ Ուսումնասիրել վարժարանաց վիճակը, առանց վերացեալ գաղափարներու ծառայելու, պարզ ու գործնական միջոցներ պատրաստել հայ դիւրացուց կրթութեան այնպիսի փափուկ պաշտօն մ'է, որոյ արժանաւորներն քիչ են։—Պ. Ռէթէոս Պէրպէրեան, Կ. Պօլտոյ գրագիտաց մէջ նշանաւոր տեղ մը բռնած է, բայց ինքն իբր գրագետ չէ որ կուտուած է Միացեալ ընկերութեանց կրթութեան տնօրէնի պաշտօնին։—Երկար ատեն դասատուի պաշտօն վարած, և այժմ մասնաւոր վարժարան մը հիմնած, այս պաշտօնին ամենէն լաւ համարուողներէն մին էր։—Քանի որ պաշտօնի գլուխ անցած է, կը տեսնենք որ թէ խղճի մօտք և թէ գործէն հասկցողի արժեքով կաշխատի, և շատ յոյսեր ունենը որ կրթական ճիւղին աղէկ ուղղութիւն մը պիտի տայ։

Ահա այս եօթը անձերն են որ այժմ ստանձնած են մեր ամենէն կարեւոր ձեռնարկին ուղղութիւնը։ Ան այժմ ինչ որ խիստ կարեւոր է ընել և կարելի է ընել՝ կընեն։—Երբ հայ ազգը անխտիր իր օժանդակութիւնները ընծայէ, իր նպատակները տայ, իր կարծիքներն ու խորհուրդներն հաղորդէ, այն ատեն շատ աւելի մեծ գործեր յառաջ կրնան դաւ։ Չը մոռնաք թէ տաւալակ մի քանի տարիներու գործ է այս։ Ինչպէս ըսինք այս նիւթին վրայ աւելի չաճախ պիտի գրենք իբր տեղեկութիւն հաղորդող և իբր քննադատող։

Կը սպասենք մեր Ռուսիոյ եղբայրներէն որ ինչպէս անցեալին մէջ մեծապէս նպատակեցին Արարատեանի, այսուհետեւ որ այդ գործը շատ աւելի մեծցած է, իրենք ալ իրենց նպատակները այնքան աւելի մեծցնեն։ Եւ այն կապերը որ իրենց օգուտները գանազան տեսակէտներով ունեցած են թրքաց իսկ երկրւոյ ազդեցին, այդ կապերը չը պիտի խզուին, այլ աւելի պիտի ամրանան։

Հայկակ

ջին նստին առաջարկութիւն մը ներկայեց, որով տեղեկութիւն կը խնդրէր Ընդհանրական Վարչութիւնը իրենց և իշխանայն արգի վիճակին, կացութեանը, դրութեանը և մանաւանդ հաշուական գործոց նկատմամբ, և կողմէր գիտնալ թէ ինչ կրնէ իշխանայն ազգային զարգացման, ազգային շահուցի և իրաւանց պահպանութեան և կրօնի ու բարոյական կրթութեան ծաւալման մասին: Այս խնդրը նախաքննիչ գիտնաց կազմութեանէն ետքի թողուցաւ: Արեւ կարգըն այս երկուքին դայ, Ազգ. ժողովոյ մէջ մեր երեսփոխանական պարտաւորութիւնը լիովին ի գործ պիտի դնէմք:

Ազգ. ժողովոյ վերջին նստին վաւերացեալ երեսփոխանաց անուանքն են՝ Գեր. հարք. Գրիգոր Կալիսկոյան Տէր-Պողոսեան, —Տ. Գեորգի վ. Բուսնուզեան (Պատր. փոխանորդ). Տ. Նիկիշ վ. Այվազեան, —Տ. Յովհաննէս վ. Արշարունի, —Տ. Յովհաննէս Բաշ. Հիւնքեարայէճեան և Տ. Սուքիս Բաշ. Մայր-Եկեղեցւոյ և աշխարհականաց կարգէն՝ Մեծ Եփէսեան, Սենեքիւմ Կիւլպէսեան, —Յակոբ Պարոնեան, —Կարապետ Գաւ. Նոսեան, —Յովհաննէս Թորոսեան, —Ռուբէն Պուլկարեան, —Ռէթէոս Թադէոսեան, —Գրիգոր Ներսէսեան, —Մկրտիչ Մէլիկեան, —Յովհաննէս Քէրէստէճեան, Տօք. Վիշէն Օրմանեան, —Ղազար Հովսեփեան, —Տէրեմիք Էքսերճեան, —Գարուծիւն Պէկեան, —Նշան Պոյաճեան, —Գարուծիւն Նորատուկեան, —Սերովիկ Ազնաւոր, —Ղեոն պէյ Բաբամաճեան, —Տօկ. Կոպէնիկ Հիւնքեարայէճեան, —Գառնիկ Յովհակիմեան, —Կարապետ Հազարեան, —Աւետիս Սուրենեան, —Տօք. Գարուծիւն Թրեմեան, —Տիգրան Հիւնքեարայէճեան և Յակոբ Հաճեան:

Հրապարակաւ շնորհաւորելով սոյն նոր ընտիր երեսփոխան Եփէսեանին՝ կը սիրով հաւատալ թէ գործով պիտի պատասխանեն իրենց կոչմանն ու փափուկ պաշտօնին, զոր Ազգ. իրենց վստահած է իւր ազատ քուէովը:

Նաեւ՝ կը սիրով հաւատալ թէ յիշեալ մեծապատիւ Եփէսեանին Ազգ. ժողովոյ իւրաքանչիւր նստին ներկայ պիտի գտնուին, որով ժողովն այսուհետեւ փոքրամասնութեամբ նիստ և որոշում ընելէ պիտի ազատի:

Ազգ. ժողովն այս տարի խիստ կարեւոր աշխատութիւններ ունի: Ազգ. մէջ մեծ տեղ կը բռնեն Թաղային Մատակարարութեան, Գատարարութեան և պիւտեմէի Ծրագրերն, որք օրակարգին մէջ են: Ասոնցմէ պատ՝ կայ նաեւ Գաւառական Վարչութեան կազմակերպութիւնը, որ ազգային ներքին վերակազմութեան կենսական խնդրոյն առջև մեծ կարեւորութիւն ունի, և հետեւապէս՝ խորին ուշադրութեան արժանի է:

Այս կարգի խնդրոց օրինաւոր լուծումը կրնայ մեծ զարկ տալ ազգային զարգացման գործին, որով մեր ներքին խնդիրներն ալ նոր ուղղութիւն մը կրնան ստանալ:

Ուստի Ազգ. ժողովոյ պարտքը լինելու է այսուհետեւ ներքին խնդիրներով զբաղելը:

(Լցս)

ՅԲԱՆՍԻԱ

Ֆրանսական պատգամաւորներ ժողովի մէջ յուլիսի 4-ին առաջարկեցաւ փակել ժողովի նիստը ամբերկական ժողովրդին և նրա նախագահ Հարֆիլդին համակրութիւն յայտնելու համար: Փարիզի մէջ, Հարֆիլդի վրա հրացան արձակելու մասին հետապնդող, սկզբից ոչ ոք չը հաւատաց, մա-

նաւանդ որ հեռագիրը առաջ տպկեցաւ: Բոլոր լրագիրներէ մէկի մէջ: Պաշտօնական հեռագիրը միայն կէս գիշերին ստացվեցաւ: Փարիզի մէջ ապրող ամերիկացիները հաւաքովի էին ամերիկական դեսպանատան և «New-York-Herald» լրագրի գրասենեակի առջ: Այդ օրը դեսպանին այցելեցին և համակրութիւն յայտնեցին հանրապետութեան նախագահ Գրիվին, բոլոր մինիստրները, դեսպանները և բարձրաստիճան անձինք: Բարտեւիմի Սենտ-Խիլը մի շըջաբերական ուղարկեց Բ. Գրանը Տրիպոլի գործեր ուղարկելու մասին: Այդ շըջաբերականով արտաքին գործերի մինիստրը խորհուրդ է տալիս թիւրքաց կառավարութեանը չափաւոր լինել, եթէ նա չէ կամենում վնասել իրան: Իր կողմից Բ. Գրանը վճռողականապէս մերժում է, իբր թէ նա որ և է թըջնամական նպատակներ ունի Ֆրանսիայի վերաբերութեամբ: Սուլթանը հաւատացում է, որ թիւրքաց գործերի Տրիպոլի ու զարկելու միակ նպատակն է այնտեղ կարգապահութիւնը պահպանել:

Տունիսից հաղորդում են, որ «Մուստաֆա» շոգենավով Սֆակից հասել են այնտեղ 800 փախստականներ, զիստաւորապէս հրէաներ: Քաղաքը կողոպտւած է տեղացիներից: Ֆրանսիական հիւպատոսի տունը և Ֆրանսիացիների խանութները քանդված են: Եւրոպացիները կարողացան ապաստանվել նաւերի վրա հարուստ տեղացիների օգնութեամբ: Ապստամբները իրանց համար առաջնորդ են ընտրել: Նրանց հետ միացել են շըջակաների մէջ բնակվող արաբները, որոնք բարձրացել են կանաչ դրօշակը:

ԱՆԳԼԻԱ

Համայնքների ժողովի անդամներից մէկի հարցին ջարդ Ռիկ պատասխանեց, որ անգլիական զբաղակիր նաւերը ուղարկված են Սֆակս ոչ թէ պատերազմական գործողութիւններին մասնակցելու, այլ եւրոպացիներին պաշտպանելու համար: Գլխաւորապէս պատասխանեց Վոլֆին, որ ոչ ոք չէ առաջարկել մի կոնֆերանցիա կազմել Տունիսի գործերի մասին: Միեւնոյն ժամանակ նա յայտնեց, որ ժողովի այս շըջանին նա օրինաւոր գիծներ չի առաջարկել պարլամենտական երդման և կաշառատութեան մասին: Համայնքների ժողովի մէջ Նօրդկոտ, իսկ Լըրդերի ժողովի մէջ Սալիսբուրի կառավարութեանց տեղեկութիւն խնդրեցին Հարֆիլդի առողջութեան մասին: Գլխաւորապէս և Լըրդ Գրենվիլ պատասխանեցին, որ վերջին տեղեկութիւնները Հարֆիլդի առողջութեան մասին հանգամանոր չեն: Գեր. զբաղակիր առաջ կառավարութիւնը անգլիական երկու ժողովների մէջ էլ յայտնեց իր համակրութիւնը դէպի ամերիկական ժողովուրդը և նրա նախագահը: Գլխաւորապէս, որ կառավարութիւնը լրագրական հեռագիրներից աւելի նորերը չունի, որ առաջինները աւելի շուտ են ստացվում, քան թէ պաշտօնական հեռագիրները:

ԱՆՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

Չեխիայի մէջ կատարված անկարգութիւնները մեծ ծառայութիւն արին աւստրիական հպատակ գերմանացիներին, որոնք այժմ բարձրաձայն պահանջում են իրանց տիրապետութեան վերականգնելը, գանգադուածն գերմանական իշխանութեան անկման վրա և յարձակվում են կենտրոնական կառավարութեան թուլութեան վրա,

որովհետեւ նա չի խնդրում միւս ազգութիւնների հետ հաւասար իրաւունքներ է տուել: Պրագայի մէջ կատարված անկարգութիւններից օգուտ են քաղում ժողովրդի թըջնամակները: Փողոցներում մի աննշան ամբուխից կատարած անկարգութիւնների պատճառով նրանք պահանջում են, որ հալածվի հինգ միլիոնաւոր մի ժողովուրդ: Հետաքրքիր է այն իրողութիւնը, որ ժողովրդական իրաւունքները սահմանափակելու համար աշխատում են ազատամիտները, բայց զրանք ամենից առաջ գերմանացիներն են և ազատութիւնը միայն իրանց համար են կամենում, մերժելով նշյնը չեխներին և սլաւփաններին:

Չեխերը գեր. մինչև այժմ կատարեալ ինքնավարութիւն չեն ստացել: Վաղ ժամանակներից նրանք ստիպված են եղել համբերել գերմանական կենտրոնականութեան ճնշումը և բնականաբար գերմանացիները նրանց ատելի են դարձել, իբրև կամայականութեան և բռնութեան ներկայացուցիչներ: Պրագայի մէջ նորիւրում կատարված անկարգութիւնների պատճառն է այն բնական թշնամութիւնը, որ ծագեցրել են և պահպանել են իրանց դէմ աւստրիական գերմանացիները, ինքնիշխանաբար և կամայականութեամբ կառավարելով չեխների կրկնը: Փոխանակ չեխների ազգային իրաւունքները ճանաչելու, գերմանացիները տարբայ կարգի միջոցների գործադրութիւնն են պահանջում: Անիրաւութիւնը և ճընշումը երբեք չեն հաստատի որ և է իշխանութեան հեղինակութիւն, կամ ներքին հանգստութիւն, մասնաւոր երբ հարցը չեխների նման իրանց պատմական իրաւունքները հասկացող ազգութեան է վերաբերում: Տարբարադար կենտրոնականների ազատամիտ սկզբունքները չեն ազդում նրանց ազգային և քաղաքական կուրսութեան վրա, իսկ Տաֆէի մինիստրութիւնը այնքան եռանդոտ չէ, որ կարողանայ իրագործել իր մի անգամ արդէն որոշած նախագիծը:

Գերմանական լրագիրները ներկայումս լին ամենամանկա մեղադրանքներով և մասնութիւններով: Չեխական կուսակցութեանը մեղադրում են, իբր թէ կատարված անկարգութիւնները այդ կուսակցութեան գաւազանութեան հետեւեք է: Բայց ճշմարիտ է միայն այն, որ այդ բոլոր անկարգութիւնների և փողոցային կռիւների պատասխանատուութիւնը ամբողջապէս ընկնում է գերմանական ազատամիտ կենտրոնական կուսակցութեան վրա:

ԻՍՏԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իշխան Բիսմարկի որդին, որ մի քանի ամիս առաջ փախցրեց Բերլինի մէջ ամենաշայտենի դեղեկուհուն, Կարլաու իշխանուհուն, այժմ երբ տիկինը ստացաւ ապահովագրի մարդուց, պատկերը նրա հետ, հօր թոյլտուութեամբ իշխանուհուն, ինչպէս հաւատացում են, իր երիտասարդ ամուսնուց տաս տարով մեծ է:

Լրագիրները հաղորդում են, որ Կ. Պօլսի հայ կաթողիկոսները Հասունի տեղ, որ Հոսում կարգեալ դարձաւ, ընտրեցին պատրիարքի պաշտօնի վրա Ազաբեան Կալիսկոյանին:

Լրագիրները հաղորդում են որ Կիւմի ամենահարուստ հրէաներից մօտ 60,000 ընտանիքներ, ուրեմն հաշուելով միջին թիւով 4 հոգի ընտանիքի մէջ՝ մօտ 240,000 հոգի, վճուել են զաղթել Ռուսաստանից դէպի Սպանիա: Այդ բոլոր գաղթականները զբաղվում էին կամ առեւտրով կամ արդիւնաբերութեամբ, ունէին

խանութներ, ֆաբրիկաներ, գործարաններ, բանկեր, ուրեմն նրանց հեռանալը մեծ վնաս կը հասցնէ ոչ թէ միայն Կիւմի նահանգին, բայց և ամբողջ հարաւային Ռուսաստանին:

Տարնորդի մէջ մի հարուստ երիտասարդ Ֆիլաշեվսկի ազգանունով սիրահարված էր մի գեղեցիկ աղանի վրա: Երիտասարդի ծնողները արգելում էին իրանց որդուն պսակվել աղանի հետ: Այն ժամանակ սիրահարված զոյգը վճուեց անձնապաշտութիւն գործել: Ազնկը, որի անունն էր Եւգլիպա Ռէվուս, ճարեց իր տիրոջ մի հրացան, յանձնեց այդ հրացանը երիտասարդին և նրանք երկուսով հեռացան մի հեռուոր սենեակ: Սենեակը փակելով Ֆիլաշեվսկի հրացան արձակեց օրիորդի վրա, որ իսկույն բնկաւ անհնչացած, յետոյ ուղղեց հրացանը իր սրտին և այդպիսով վերջ տուեց և իր կեանքին:

«Голосъ» լրագրում կարգում ենք որ Լայպցիգի ոստիկանապետը հրաման ստացաւ Բերլինից արտոնել Լայպցիգից 19 հոգի գերմանական ամենապատկառն սօցիալիստներից: Ոստիկանապետը անարդար գտնելով այդ հրամանը, չը ստորագրեց թուղթը և ինքն էլ անմիջապէս հրաժարական տուեց իր պաշտօնից:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 յուլիսի: Հրատարակված է պետական կալուածների մինիստրութեան շըջաբերականը, որով բացատրվում են մինիստրների կօմիտէտից առաջարկված բարձրագոյն հաստատված կանոնադրութեան միջոցները, նրանց աջող իրագործման նպատակով: Պետական հողերը կապիտալիստներին և հարստահարողներին կապալով տալու տեղ պէտք է տրվեն շինականներին և գիւղական ընկերութիւններին: Հրամայված է աճուրդները կատարել շըջանների վարչութիւնների մէջ հողերը կապալով տալու ժամանակ, բաժանելով հողերը մանր մասերի վրա և տեղեկացնել աճուրդի ժամանակի և տեղի մասին ազգարարութիւնների միջոցով գիւղական ժողովների մէջ: Հրամայված է պետական կալուածների կառավարչներին ներկայացնել իրանց հայեացքները, առանց առաջվայ մինիստրների հայեացքները աչքի առաջն ունենալու:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 յուլիսի: «Голосъ» հաղորդում է որ երէկ հասաւ Ս. Պետերբուրգ Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլայիվիչ աւագը:

ՓԱՐԻՉ, 7 յուլիսի: Սֆակսի առումից յետոյ քաղաքը շըջապատող ձորում երկու ժամկայ ծակատամբող եղաւ: Ֆրանսիացիների կորուստները աննշան են:

ԼՕՆԻՐՈՆ, 7 յուլիսի: Երէկ տեղի ունեցաւ յեղափոխականների կօնգրէսի միտինգ, որին մասնակցում էին զրիթէ բոլոր պետութիւնների սօցիալիստները: Ասկեցան խիստ յարձակողական ծառեր: Վճուկեցաւ հետեւել բանւորների միջազգային ընկերակցութեան սկզբունքներին և բողոքել Մօստի գաղապարման դէմ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 յուլիսի: Պետական բանկի 50% տոմսով առաջին շըջանի արժէ 95 ռ. 75 կ., երկրորդ 94 ռ. 37 կ., երրորդ 94 ռ. 75 կ., չորրորդ 94 ռ. 50 կ., ներքին առաջին 50% փոխառութեան տոմսով արժէ 221 ռ. 75 կ., երկրորդ 202 ռ. 55 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսով արժէ 92 ռ. 37 կ., երկրորդ 92 ռ., երրորդ 92 ռ. 5 կ., ոսկի 7 ռ. 79 կ.: Ռուսաց մի ռուբլ Լօնդոնի վրա արժէ 25,19 պէնս, Ամստերդամի վրա 127 պէնս, Ռուսաց 100 ռ. Բերլինի վրա արժէ 215 մարկ 50 պֆ., Փարիզի վրա արժէ 265 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը աւժուր է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

Յ Ե Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՎԵՐԱԳՈՒՆԵՐ 4 ր., ծրծռներ 1 ր.,
ճարվող աթոռներ 1 ր. 50 Կ., ՓԱՅՏ-ԱՌՈՒ
4 ր., ԲԱՋԱՍՏՈՒՄ-ՄԱՀԱՍԱԿ 10 րուր և
աւելի, թէյի բաժակներ 25 և 30 Կ., մի
աման ջրոցներ 50 Կ., պատեղա ծխողների
համար 60 Կ. Փոշուր, անդրիական ՎԱՆՆԱ-
ՆԵՐ և այլն ծախվում են ԱՆԳԼԻԱ-
ԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

10,000 զոյգ զուլբաներ 25 Կ.—ից զոյգը,
10,000 զոյգ կանանց ԳՈՒԼԲԱՆԵՐ 30 Կ.—
1 ր., 7,000 մատուցարաններ 5 Կ.—5 ր.,
1,000 ՄԱՀԱՍԱԿԱՆԵՐ 5 ր.—35 ր., 400
արշին բամբակ. 1 ր.—1 ր. 30 Կ., պա-
րուսինա 40 Կ.—1 ր., 300 հատ բեֆորներ
4 ր.—35 ր., 700 այրած ԿԻՍԱԳՆՈՎ, 10,000
ֆունտ թէյ ԹԵՑԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 Կ.: եր-
կաթէ գրիչներ իւրաքանչիւր ձեռքի հա-
մար: Ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ:

17—100
Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ
ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ԿԱՐԻ և ՁԵՒԻ ԳԱՍԵՐ ամենանոր եղա-
նակով ԳՐԱԳՐՈՒԹԱՆ օգնութեամբ: Խեղճ
աղջկերանց համար առանձին պայմաններով:
Ընդունվում են կանանց և երեխաների հա-
մար ԿԱՐԵՐ: Ծախվում են կարերի նոր ձե-
ւեր թղթից շինված, պատրաստվում են
մեքենայով ծախեր: Կուկի, Նիկոլայիսկայա
փողոց, տուն № 87:

Մինչև առաջիկայ սեպտեմբեր լոյս կը
տեսնի Փիզիկական, Ժողովրդա-
կան և քաղաքական ԱՇԽԱՏԱԳՐՈՒ-
ԹԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ հայ աղայոց և օրոր-
դական ուսումնարանների համար ցանկա-
ցողները կարող են գիմել ուղղակի աշխատա-
սիրողին հետեւեալ հասցէով:

Тифлис. Армянская Духовная Се-
минарія Нерсесьянъ. Учителю А.
Герь-Акопянцъ.

144 Արժուճու գալերիա 144
ամենաթան պահած
մեքելի և հայելիների:

ВЪ ГАЛЛЕЕЪ АРЦРУНИ
ОТДАЮТСЯ МАГАЗИНЫ
ВЪ НАЙМЫ
Въ галереѣ имѣются: вода, газовое
освѣщеніе и телеграфная станція.
2—10

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԻՈՒՄ
ՎԱՐՁՈՎ ՏՐԱՊՈՒՄ ԵՆ ՄԱԳԱՑԻՆԵՐ
Գալլերիում կայ ջուր, գազի լուսավորու-
թիւն և հեռագրական կայարան:
2—10

Հրատարակութեամբ Ներսիսի Սիմեոն-
անց լոյս տեսաւ գերմանացի բժիշկ Շրէքերի
„Տնային բժշկական մարմնամարզութեան“
գրքի: Հայերէն թարգմանութիւնը 45
պատկերով, որոց միջոցաւ կարելի է
կատարել առողջապահական բազմաթիւ
մարմնամարզական կրթութիւններ ամեն
տեղ, ամեն ժամանակ և առանց գործիքի:
Նա յարմարացրած է ամեն հասակի արանց
և կանանց համար: Գինն է 40 կոպ. ծախ-
վում է „Կենտրոնական և Կովկասեան գրա-
վաճառանոցներում, Նոյնպէս և պ. Մ. Վար-
դանանցի մօտ.“ Тройцкій пер. типо-
графія Вартанянца, въ Тифлисъ.

ЧАИ
торговаго дома
„ВАСИЛІЙ БЛИМУШИНЪ“
Оптовая торговля во время Нижего-
родской ярмарки—въ Маломъ Овощ-
номъ ряду за №№ 2 и 3-мъ и на
шоссеѣ за №№ 49 и 50-мъ.

Чаи торговаго дома такъ же мож-
но получить на слѣд. ярмаркахъ:
Урюпинской, Симбирской, Ростов-
ской, Кіевской, Ярмолинской и во
всѣхъ украинскихъ; а такъ же и въ
постоянныхъ складахъ и магазинахъ:
С. Петербургъ, Варшавъ, Кіевъ,
Харьковъ, Орлѣ и во всѣхъ главныхъ
городахъ южнаго и западнаго края.
Главная торговля въ Москвѣ, откуда
чаи высылаются во всѣ города Рос-
сіи развѣшенными на фунты, полу-
фунты и четверти, за пломбою, съ
обозначеніемъ на каждомъ пакетѣ
чая вѣса, цѣны и фирмы,—этикетъ
фирмы утверждёнъ правительствомъ.
Желающія имѣть непосредственныя
отношенія благоволятъ адресоваться:
Въ Главную Контору торговаго дома,
въ Москвѣ.

4 ԱՍԻԻԻ ԿԼԻՄՈՒՇԻՆ ԱՌ-
ԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ ԹԵՅ Ծախվում
է քանակութեամբ Նիժնիգորոդսկայա առ-
նավաճառի Ժամանակ ՄԱԼԱՅԱ Օ-
ՎՈՇԶՆԱՅԱ գծի վրա № 2 և 3 և
խճուղու վրա № 49 և 50:

Առեւտրական տան թէյը կարելի է
նոյնպէս ստանալ հետեւեալ ՏՕՆԱՎԱ-
ՋԱՌՆԵՐԻ Ժամանակ: Ուրիւպինսկի,
Սիմբիրսկի, Բոստոփսկի, Կիեւսկի, Եար-
մոլինսկի և Ուկրայնայի բոլոր առեւտրա-
ճառներին: Նոյնպէս և զլուսաւոր պահեստ-
ների և խանութների մէջ. Ս. Պետեր-
բուրգ, Վարշավա, Կիեւ, Խարկով, Օ-
րեոյ, Նոյնպէս հարաւային և արեւմտեան
բոլոր գլխաւոր քաղաքների մէջ:

Գլխաւոր գրասենեակը Մոսկուայի մէջ
է, որտեղից թէյ ուղարկվում է Ռուսաս-
տանի բոլոր քաղաքները կշռած ֆունտե-
րով, կէս ֆունտերով և քառորդ ֆունտե-
րով: Իւրաքանչիւր փաթեթը ունի պլոմ-
բը, որով և ֆիրման: Ֆիրմայի նշանը
հաստատված է կառավարութեանց: Ան-
միջական յարաբերութիւններ ունենալ ցան-
կացողները պէտք է դիմեն ԱՌԵՒՏՐԱ-
ԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՏԱՆ ԳԼԻՄՈՒՇԻՆ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ՄՕՍԿՎԱՅԻ
ՄԷՋ:

8—10

ԱՅՍ 1881 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ՅՈՒՆԻՍԻ ՍԿԶԻՑ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՋԱՌԱՆՈՅԸ

Որ առաջ դանկում էր Արժուճու գալլերիում, անցաւ Միւրիմանեանի
խանութները, Գոյովինսկի Պրոսպեկտի վրա, Սուգերի Պալատի տակը № 3, 4
(երբեմն Ջանջուզգանների խանութը):—Այս 1881 թուականից գրախանութին կից
բացվում են:

Ս. Միւրիմանեան քաժին ուսումնարան, զիւանական, գրագիտական պիտոյքների,
ուր փաճառվում են թղթի թանաքներ, մատիտներ, տետրակներ, քարտաստաններ,
գրատախտակներ, փոստի ծրարներ, հայերէն և ֆրանսերէն մանրագրերով, կարկեններ,
նկարչութեան վերաբերեալ պիտոյքներ և այլն և այլն...

Բ. Թիֆլիսում արդէն յայտնի «Մանկական դաստիարակութիւն»
(Дѣтское Воспитаніе) անունով պ. Ալեքսանդրի ֆիրման ևս անցաւ Կենտրոնական
Գրավաճառանոցի ձեռքը, ուր փաճառվում են ամենատեսակ մանկավարժական
խաղալիքները ամենայն հասակի մանկանց համար:

Ընդունվում են պատուէրներ նաեւ արտաքին քաղաքների ուսումնարանական
փարջութիւններից ու մասնաւոր անձիքներից: Գները համեմատաբար չափաւոր են:
Գրամաւոր պատուէրները կատարվում են անշաղկապ:

Արտաքին քաղաքների օրիորդական ուսումնարանների փարջութիւնների գործը
թէթեւեղանքով համար Կենտրոնական Գրավաճառանոցը յանձնառու կը լինի կատարել
և այնպիսի պատուէրներ, որոնք իրան գործունէութեան շրջանից դուրս են, այն
Ձեռագործ ին վերաբերեալ ամենատեսակ պիտոյքներ գնել և ուղարկել, բայց մի-
այն ուսումնարանների համար, որոնք իրանից են գրքեր և այլ ուսումնարանական իրեր
գնում: Անփող պատուէրներ անկատար են մնում:

Կենտրոնական Գրավաճառանոցում ի միջի այլոց փաճառվում են հետեւեալ նոր
հրատարակութիւնները

Բաֆֆի. Խենթեր	1 ր. 20 Կ.
— Գալիթ Բէկ	1 ր. 50 Կ.
Յովհաննիսեան. Հայը և Հայաստանը օտարների աչքում	1 ր. 30 Կ.
Հաջադիկեան. Հրապարակախօս ձայն	2 ր. — Կ.
— Նոյն փառակապով	3 ր. — Կ.
Այվազեան Գ. Արք. Պատմութիւն Խալիպ. ուսումնարանի.	2 ր. 40 Կ.
Ալեքսանդր. Երեւանի նահանգի բուսականութիւնը	1 ր. 50 Կ.
Բուսարանութիւն համառօտ	1 ր. 30 Կ.
Անփող պահանջներ անկատար են մնում:	

ՎԱՐՇԱՎԱ: Իր յատկութիւններով մարմնի մասերի և
մանաւանդ ոտքի մասերի քրտինքից առաջ եկած փտումն
ոչնչացնող յայտնի նիւթը,

ԳԱԼՄԱՆԻՆ
անունով ծախվում է եւրօպայի բոլոր մեծ քաղաքների զեղատանների և գրողների
մօտ: Գլխաւոր զէպօ նիւթի հնարող Փարմայի մագիստրոս Վ. ԿԱՐՊԻՆՍ-
ԿՈՒ զեղատան մէջն է գտնվում, Վարշավայում, Էլէկտրայի փողոց № 35.
Գալմանիւնի մեծ արկղիկը արժէ Վարշավայում 50 կոպ., աւելի փոքրը 30 Կ.
պէտք է զգուշանալ խարդախութեանից և պահանջել, որ իւրաքանչիւր արկղիկը
ունենայ գործածութեան մեխանիզմը և փարկի աշխարհամբար մեքանիզմը:
Վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿԻ
10—20 (1)

Արդէն ուղարկեցաւ իւր բաժանորդներին ՐԱՖՅԻԻ ԽԵՆԹԸ՝ անու-
նով փրկաստանութիւնը: Նոր գնել ցանկացողներին խորհում ենք զիմել ՇՈՒՇԻ,
կամ ուղղակի հրատարակչին, կամ Մահապի-Յակոբեանցի տպարանը: ԲԱԳՈՒ
պ. Ալեքսանդր Թարխանեանցին, ԹԱՐՎԻՋ՝ պ. Գրիգոր Բէլանեանցին.
Հրատարակչի հասցէն. Մյուս, въ конторѣ Арунянца АБЪЛУ АП-
РЪСЯНЦУ.

ԹԵՅ ՍԻՐՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱ-
ՆԱԶՈՂՆԵՐԸ պէտք է գնեն ԱՆ-
ԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ թէյ
լու տեսակի ֆունտը 1 ր. 20 Կ. և 2 ր.
և համեմատեան առաջինը 1 ր. 60 Կ. հետ
և երկրորդը 3 ր. հետ ամեն տեղ ԹԵՅ-
ԼԻՍՈՒՄ, որպէս զի իմանան Անգլիա-
կան խանութի մէջ ծախվող ամեն տեսակ
թէյի համեմատական ԳԵՐԱԶԱՆ-
ՅՈՒԹԻՒՆԸ: Բացի այդ Անգլիական
խանութը կշռում է ՄԱՔՈՒՐ Թէյ
առանց ԹՎԹԻ և ԱՐՃՃԻ:
8—100

Մ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆՅԻ ԵՒ ԸՆԿ.
ՆՈՐ ՏՊԱՐԱՆԸ
Տեղափոխվեցաւ Գանօփսկայա փո-
ղոցից աւելի յարմարաւոր տեղ, այն է՝
ՏՐՕՅԻՑԻ փողոցը № 11. փօստատան
ետեւի քուչան: Ընդունվում են ամեն լե-
զուով և ամեն տեսակ պատուէրներ ամե-
նամաշեղի գներով:

Նոյն տպարանում ընդունվում են և պա-
տուէրներ ՊԱՏԿԱՆԵՐԻ ՓՈՐԱԳՐՈՒԹԱՆ
տպագրութեան համար փայտի և պղնձի
վրա:

Խորհում ենք Վրաստանի և Խմբէթի թէյ
մի աղային հոգեւոր ուսումնարանների փար-
ջութիւններին մինչև առաջիկայ օգոստոսի
1-ը հաղորդել ինձ, եթէ ունեն որ և իցէ
առաքելայի ուսուցչի կարօտութիւն. իսկ
այն անձանց, որոնք ցանկանում են ծառա-
յել յիշեալ ուսումնարաններում, փաղօրք
յայտնել ինձ իրանց ցանկութիւնը բերա-
նացի կամ գրաւոր:

Թեմական վերատեսուչ Գ. Բարխուդա-
րեանց
ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻԶ
անունով ԵՐՐՈՂԻ և ԶՈՐՈՂԻ տարուայ
մեր դասագրքերը յանձնուցան մամուլին և
լոյս կը տեսնեն օգոստոսին Այդ դասագր-
քերը կրում են բոլորովին նոր հօգի և ո
նոր ուղղութիւն:

Յ. Նազարեանց
3—5

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԲՐՕՅԻՐՆԵՐ
Ռուսերէն, հայերէն և վրացերէն
Ռուսերէն 30 տեսակից 30 հատը 1 ռ.
հայերէն 3 տեսակից 50 հատը 1 ռ. վրա-
ցերէն 7 տեսակից 50 հատը 1 ռ. մեր
հասցէն. Тифлисъ, Елизаветинская ул.
№ 71, Аврааму Амирханьянцъ.
14—20 (2)